

УДК 338

Л.С. Ладонько, к.е.н., доц.

Чернігівський національний технологічний університет МОН України

ОРГАНІЗАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНОГО ВИБОРУ ДЕРЖАВИ

Автором досліджено механізм управління туристичним комплексом, визначено основні принципи та функції управління.

Ключові слова: туристичний комплекс, управління туристичним комплексом, державне регулювання туристичного комплексу.

Постановка проблеми. Україна має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму: особливості географічного положення та рельєфу, сприятливий клімат, багатий природний, історико-культурний та туристично-рекреаційний потенціал. Однак сьогодні в Україні розвиток цієї важливої галузі економіки, яка, за розрахунками фахівців, лише у вигляді податків могла б щороку приносити в державну скарбницю до 4 млрд дол. США, недостатній. Причинами такого становища є складна соціально-економічна ситуація в державі, неврегульованість механізмів стимулювання туристичної індустрії, відсутність ефективної стратегії розвитку цієї галузі як на національному, так і на регіональному рівнях.

Ефективне функціонування туристичного комплексу неможливе без прогнозування, планування, регулювання, координації та контролю з боку структур, що відповідають за його розвиток. Це обумовлює необхідність розробки та реалізації системи управління туризмом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження проблем управління туризмом зробили такі відомі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: В.І. Азар, Л.Г. Агафонов, О.О. Бейдик, Б.І. Вихристенко, І.П. Гаврилишин, Л.С. Гринів, П.В. Гудзь, В.Г. Гуляєв, А.П. Дурович, М.І. Долішній, В.К. Євдокименко, В.Д. Калитюк, В.І. Карсекін, В.А. Квартальнов, В.Ф. Кифяк, Н.Й. Коніщева, В.С. Кравців, В.І. Куценко, О.О. Любіцева, М.П. Мальська, В.К. Мамутов, Г.А. Папірян, С.І. Попович, Т.Г. Сокол, Н.М. Судова-Хом'юк, Дж.Уокер, В.К. Федорченко, С.В. Хлоп'як, В.В. Худо, В.І. Цибух, Ю.Н. Чоботар, І.М. Школа та ін.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз організаційних механізмів результативності функціонування туристичного комплексу України в умовах інтеграційного вибору держави.

Викладення основного матеріалу. Під управлінням туристичним комплексом слід розуміти вид діяльності держави, що передбачає цілеспрямований вплив на галузь чи окремі її складові через дієвий механізм державного управління з метою досягнення визначених стратегічних завдань.

Державне управління туристичним комплексом реалізується через державну туристичну політику як цілеспрямовану діяльність державних, суспільних і приватних структур із розробки і реалізації методів, механізмів й інструментів дії правової, економічної, соціальної та іншого характеру з метою забезпечення ефективного розвитку туристичної галузі, задоволення внутрішнього і зовнішнього попиту на туристичні послуги і товари за раціонального використання наявного туристичного потенціалу [3].

Державне регулювання туристичного комплексу – це сукупність методів впливу суб'єктів управління на туристичну галузь як об'єкт, що має практичний характер та функціональну спрямованість для досягнення визначених цілей. Особливістю державного регулювання, що відрізняє його від управління, є врахування законів ринку в ході реалізації управлінських функцій. Тобто державне управління є теоретичною оболонкою та концептуальною основою реалізації відповідного механізму, а державне регулювання відображене в практичному вимірі з обов'язковим включенням поточних процесів на ринку та їх прогнозів.

З підвищенням значення туризму в економіці країни збільшується участь держави в управлінні туристичним комплексом. В Україні туризм визнано однією з ключових галузей національної економіки, що регламентовано у низці нормативно-правових документів. Так, у Законі України «Про туризм» зазначено, що держава проголошує туризм одним із пріоритетних напрямів розвитку національної економіки, створює сприятливі умови для туристичної діяльності [1]. Відповідно, це визначає роль державного управління туристичним комплексом. Сучасні умови розвитку світової глобалізованої економіки вимагають особливих підходів щодо визначення структури організаційного забезпечення (рис. 1).

Організаційне забезпечення галузі туризму формують державні та недержавні організаційні структури, які створені на різних рівнях механізму та реалізують свої рішення через методи державного управління в туристичній галузі в межах своїх повноважень. Між цими організаційними структурами існують тісні субординаційні, реординаційні та координаційні взаємозв'язки.

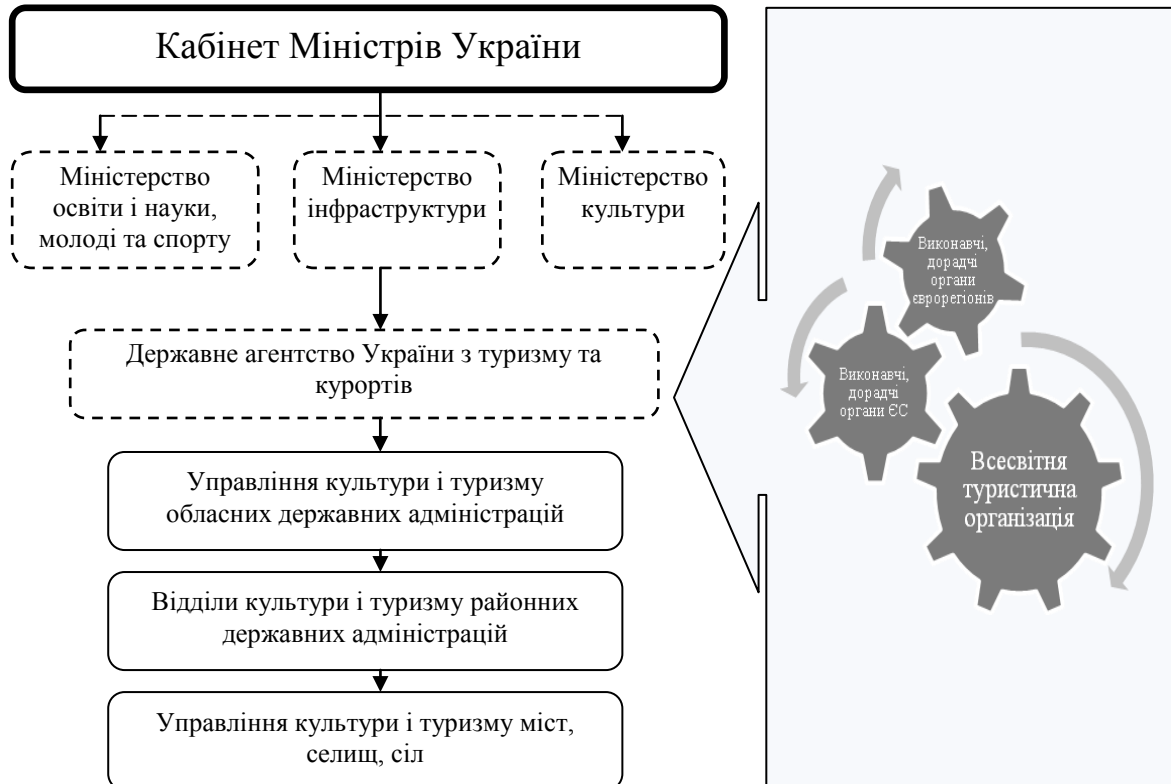

Рис. 1. Структура управління туристичним комплексом

Кожна структура управління туристичним комплексом має певні переваги та недоліки. Оптимальною є така система управління туризмом, в основі якої лежать певні принципи управління туризмом – загальні положення і правила, відповідно до яких здійснюється управлінська діяльність [6]. Основні принципи структури управління туризмом наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні принципи управління туристичним комплексом

№ з/п	Принцип управління туристичним комплексом
1	Інформаційної і аналітичної відкритості
2	Збереження працездатності
3	Відособленості функцій управління
4	Помірної жорсткості управління
5	Забезпечення економічної безпеки

Принципи потрібні для того, щоб структура управління туристичним комплексом була відкрита для отримання інформації з усього спектра зовнішніх джерел. У ній мають бути закладені інформаційно-аналітичні механізми прогнозування зовнішньої щодо неї ситуації та її власної поведінки, а при зміні окремих зв'язків між рівнями структури, що управляє, організаційна система повинна продовжувати функціонувати. Кожна функція або завдання управління повинні мати деяку незалежність, але компоненти організаційної структури повинні взаємодіяти між собою, поєднуючись згідно з вимогами організаційної структури.

Цілі державної туристської політики можуть змінюватися залежно від ситуації, але основною залишається – задоволення потреб туристів при раціональному використанні наявного туристського потенціалу, а також забезпечення сталого розвитку туризму. Прагнучи досягти поставлених цілей, держава виконує певні функції. Під функціями державного управління туристичним комплексом ми розуміємо об'єктивно зумовлені види владних дій, що спрямовані на прогнозування, організацію, регулювання, мотивацію та контроль з боку держави на всіх учасників індустрії туризму (табл. 2).

Реалізувати дані функції держава може за допомогою певних важелів. Ними можуть бути: розробка законодавчої бази, що регламентує основні питання розвитку туристичного комплексу; розробка антикризових програм, що дозволяють пом'якшити несприятливі наслідки нерівномірного розвитку світових економічних процесів; створення умов, що сприяють припливу інвестицій в туристську сферу; вирівнювання рівнів економічного розвитку регіонів; регулювання туристських потоків шляхом

формування попиту і розширення пропозиції в області туристських послуг [6].

В даний час однією з основних функцій держави з управління туризмом є просування національного туристичного продукту на світовий ринок. У цьому напрямі ведеться активна робота: організуються прес-тури для представників іноземних ЗМІ та туристичних підприємств; регулярно проводяться ярмарки турпослуг.

Велике значення надається підготовці фахівців для туристичної галузі. Здійснюється перепідготовка фахівців, що вже працюють в туристичній сфері, але не мають спеціальної освіти, регулярно проводяться тренінги і семінари.

Таблиця 2

Управлінські функції держави щодо туристичного комплексу

№ з/п	Функція держави із забезпечення сталого розвитку туризму
1	Координація функціонування системи туризму
2	Регламентування туристської діяльності шляхом розробки відповідного законодавства
3	Ліцензування, сертифікація та стандартизація в туристській індустрії
4	Просування національного туристичного продукту на світовому ринку
5	Забезпечення безпеки туристської діяльності
6	Інформаційне забезпечення туристської діяльності
7	Розробка механізму інвестицій, вкладених державою в розвиток пріоритетних напрямів інфраструктури туризму
8	Створення та забезпечення функціонування єдиної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері туризму

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, основною метою державного управління туристичним комплексом є створення сприятливих умов для розвитку туризму безпосередньо та суміжних галузей. Стратегічними завданнями державного управління туристичним комплексом є: досягнення позитивного соціально-економічного ефекту реалізації функцій туризму; недопущення або усунення (повне чи часткове) негативних впливів туристичної галузі на соціально-економічні процеси території; оцінка впливу чинників зовнішнього середовища на туризм з метою створення сприятливих умов розвитку галузі.

Список використаної літератури:

1. Закон України про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18 листоп. 2003 р. № 1282-IV // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1282-15>.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tourlib.net/aref_tourism/alekseeva.htm.
3. *Бойко М.* Засади формування пріоритетних напрямів туристичної політики України / *М.Бойко, Л.Гопкало* // Регіон. економіка. – 2005. – № 1 (35). – С. 222–229.
4. *Біль М.* Механізм державного управління туристичною галуззю (регіональний аспект) : наук. розробка / *М.Біль, Г.Третяк, О.Крайник*. – К. : НАДУ, 2009. – 40 с.
5. *Кабушкин Н.Н.* Менеджмент туризма / *Н.Н. Кабушкин*. – М. : Финансы и статистика, 2005.
6. *Князев С.Н.* Управление: искусство, наука, практика : учеб. пособие / *С.Н. Князев*. – Мн. : Армита – Маркетинг, Менеджмент, 2002.

ЛАДОНЬКО Людмила Степанівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту Чернігівського національного технологічного університету МОН України, (м. Чернігів).

Наукові інтереси:

– проблеми державного регулювання, менеджмент туризму.

Стаття надійшла до редакції 19.03.2014